

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı E-imza Uygulaması

F.Koray ATSAN

Özet - T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı e-imza projesi çalışmalarına Kasım 2006 tarihinde başlanmış ve yoğun çalışmalar neticesinde proje, Haziran 2007 tarihinde uygulamaya girmiştir. Bu tarihten beri aktif olarak kullanılmaya devam edilmektedir. Bu makalede, proje'nin genel bir tanımı yapılarak, işleyişi ve özellikleri anlatılacak, edinilen tecrübeler ile birlikte çıkarılan dersler hakkında bilgiler verilecek ve gelecekte geliştirilecek olan benzer e-imza projelerine ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler – E-imza, E-devlet,

I. GİRİŞ

Ülkemizde, kamu kurum ve kuruluşları tarafından başlatılan e-devlet uygulamalarının yaygınlaştığı ve başarılı sonuçlar alındığı bir dönemi geride bırakıyoruz. Bu bağlamda, e-devlet uygulamalarının bir sonraki aşaması, e-imzalı e-devlet uygulamaları olarak karşımıza çıkıyor. E-İmzalı e-devlet uygulamalarının, klasik anlamda bildiğimiz e-devlet uygulamalarından temel farkı, yapılan çevrimiçi işlemleri yasal açıdan şüpheye mahal vermeyecek şekilde güvence altına alması ve e-imza sahibi tüm tarafların kimliklerini sayısal ortama taşımasıdır.

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü tarafından başlatılmış ve Bilgi İşlem ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmüş olan proje ile Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü tarafından verilmekte olan Online Garanti ve Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik Belgelerinin e-imzalı olarak verilmesi, bu amaçla yapılan işlemlerin e-imzalı olarak yapılması ve işlemlerin hukuki altyapısının sağlanması hedeflenmiştir.

Uygulama ile kurumsal e-imza sahibi olan Şirketlerin tüzel kişilikleri, Bakanlık tarafından tanınarak, e-imzalı başvuruları kabul edilmeye başlanmıştır.

Koray ATSAN, Simetri Yazılım A.Ş., Ceyhun Atf Kansu Caddesi 130/55
Balgat, ANKARA, e-posta: korayatsan@gmail.com

II. GENEL BAKIŞ

A. Proje'nin Tanımı

Bakanlık e-imza projesi, mevcut durumda şirketler tarafından Online başvuruların yapıldığı ve Bakanlık tarafından şirketlere kağıt ortamda verilen Online Garanti ve Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik belgelerinin e-imzalı olarak verilmesi ve belge başvurularının e-imzalı olarak alınmasının hedeflendiği ve bu amaçla yapılan tüm online işlemlerin e-imzalı olarak yapıldığı bir e-imza uygulamasıdır.

Bakanlık e-imza uygulaması temel olarak üç ayrı web ortamından oluşmaktadır.

- 1) Dış Kullanıcı (Şirketler) Portalı
- 2) İç Kullanıcı (Personel) Doküman Yönetim Sistemi
- 3) Vatandaş Bilgilendirme Sayfaları
(www.sanayi.gov.tr)

Uygulamada kullanıcı tipi ise 4 e ayrılır :

- 1) Şirket Yetkilisi
- 2) Şirket Vekili
- 3) Bakanlık Personeli
- 4) Vatandaş

Şirket yetkilisi veya vekili kullanıcı tipleri , dış kullanıcıdır.

B. İş Akışı

Proje iş akışını özetleyecek olursak[1] :

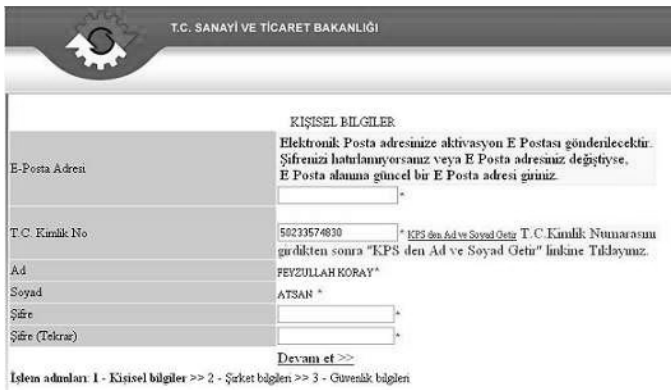
- 1) Şirket Yetkili veya Vekilleri sisteme kayıt olurlar veya kayıtlı bilgilerini güncellerler.
- 2) Şirket Yetkili veya Vekilleri, güçlü kimlik doğrulama ile Şirket Portallarına giriş yaparlar ve e-imzalı başvurularını ve işlemlerini gerçekleştirirler.
- 3) Başvuru alan Bakanlık personeli, başvurunun imzasını doğruladıktan sonra, giden evrak oluşturarak, evrakı imzalar ve hiyerarşiye göre yönlendirir.
- 4) Başvuru olumlu ise Evrak'ın yanında Belge de üretilerek yetkili kişi tarafından imzalanır.
- 5) İmzalanan belge, aynı anda Şirket portalinde ve www.sanayi.gov.tr adresinde yayınlanarak vatandaşların hizmetine sunulur.

Şirket portalı, şirketlerin Bakanlık'mın e-imza hizmetlerinden yararlanabildiği ve e-imzalı işlemleri gerçekleştirebildiği bir web ortamıdır.

Şekil 1: Şirket Portalı

Buraya erişim için öncelikle şirket yetkilileri veya vekilleri, daha önce kayıtlı değiller ise bilgilerini web ortamından Bakanlık veritabanına girmeleri, kayıtlı iseler bilgilerini güncellemeleri gerekmektedir.

Şekil 2 : Şirket Yetkilisi Kayıt Ekranı

Şirket Portalından yapılan başvurular, bakanlık personeli'nin Doküman Yönetim Sistemine düşmekte ve başvurunun reddi veya kabulü ile e-imza hiyerarşisine girmektedir.

Şekil 3: Bakanlık Personeli Doküman Yönetim Sistemi

Evrak ve Belge, hiyerarşi içinde en son üst makam tarafından imzalandıktan sonra , e-imzalı belge ilgili şirket'in portalında ve Bakanlık web sitesinde yayınlanarak kamuoyuna duyurulur.

Şekil 4 : Kamuya yayınlanan e-imzalı belge

C. E-imzalı İşlemler Listesi

Uygulama'nın desteklediği e-imzalı işlemler aşağıda sıralanmıştır :

Şirketlerin yapabildiği e-imza'lı işlemler şu şekildedir:

- Garanti Belgesi Başvurusu
- Garanti Belgesi İptal Başvurusu
- Garanti Belgesi Yenileme Başvurusu
- Model İlavesi Başvurusu
- Türkçe Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yüklenmesi
- Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik Belgesi Başvurusu
- Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik Belgesi İptal Başvurusu
- Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik Belgesi Yenileme Başvurusu
- Vekil Atama/Güncelleme/İptal

Personelin yapabildiği e-imza'lı işlemler şu şekildedir:

- Başvuru Formu İmza Doğrulama
- Türkçe Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu İmza Doğrulama
- Hiyerarşik Düzende Evrak İmzalama
- Belge İmzalama

Vatandaşın yapabildiği e-imza'lı işlemler şu şekildedir:

- E-imzalı Belge Görüntüleme ve İmza Doğrulama
- E-imzalı Model Listesi Görüntüleme ve İmza Doğrulama
- E-imzalı Türkçe Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Görüntüleme ve İmza Doğrulama

III. E-İMZA MODÜLÜ

Projede e-imza işlemlerinin teknik altyapısını e-imza modülü oluşturur. E-imza modülü istemci ve sunucu bileşenlerinden oluşan Java tabanlı bir yazılımdır. E-imzalama işlemi, istemci de Tübitak e-imza kütüphanesini kullanan bir Java Appleti tarafından gerçekleştirilir. E-imza appleti ile Türkiye'de faaliyet gösteren tüm ESHS sertifikaları desteklenmektedir.

Şekil 5 : E-imza appleti görünümü

D. E-imza Modülü Özellikleri

- Kriptografik işlemler ve AAA hizmetlerinden faydalanmak için TÜBİTAK e-imza kütüphanesi kullanır.
- TÜBİTAK e-imza kütüphanesinden elde edilen imzalı veriler , XML formatında sarmalanır ve XSL formatında gösterilir.
- WYSIWYS (What you see is what you sign) prensibi takip edilir ve kullanıcıya ne gösteriliyorsa o imzalatılır veya ne imzaladıysa o gösterilir.
- E-İmzalanmış olan veriler, veritabanında , şifreli olarak saklanır.
- Zaman Damgası hizmetini destekler.
- E-imzalı dokümanların doğrulanmasında, imza atıldığı tarihteki SİL in kontrolü yapılır. O tarihteki sil'lere ulaşılabilmesi için , bütün ESHS ler tarafından yayınlanan SİL ler depolanır.

IV. PROJEDEN ÇIKARILAN DERSLER

Proje sonunda çıkarılan dersler aşağıda sıralanmıştır :

- 1) ESHS lerin normal olarak değişik teknolojiler kullanması ve zaman zaman teknolojilerinde değişiklik yapmaları, özellikle e-imza uygulamalarının sürekli bakıma ihtiyaç duymalarını gerektirmektedir. Meydana gelen problemleri gidermek zaman alabilmektedir. Örnek verecek olursak: ESHS lerin kullandıkları Akıllı kart ve kütüphanelerinin desteklenmesi ile ilgili gereksinimi gösterebiliriz.
- 2) Üreticilerin, ürünlerini geliştirirken, ürünlerinin desteklediği standartları farklı yorumlaması nedeniyle, farklı üretici ürünleri arasında uyum problemleri çıkabilmektedir. Bu problemlerin çözümü de zaman almaktadır.
- 3) Kullanıcıların e-imza konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi başarı için anahtar unsurlardandır.

Kullanıcılara eğitim verilmesi ve kullanım esnasında destek verilmesi önemli bir gerekliliktir.

- 4) Bakanlık uygulaması ve genelde e-imza uygulamaları oldukça karmaşık ve bir çok alt sistem ve teknoloji'nin birlikte çalıştığı uygulamalardır. Bunlardan herhangi birinde yapılan değişiklikler, uygulamaların sağlıklı çalışmasını etkilemektedir.
- 5) E-imza projeleri'nin başarıya ulaşmasında bazı kritik seçimlerin ve teknolojilerin doğru seçilmesi önemli bir etkidir. (E-imza formatı ve kütüphane seçimi gibi.)

V. ÖZETLE PROJENİN E-İMZA KAMU PROJELERİ ARASINDAKİ YERİ

Aşağıda projenin Türkiye'de e-imza konusunda ilk olarak gerçekleştirdiği konular sıralanmıştır[2] :

- 1) Türkiye'de kurum içi hiyerarşik yapıyı gerçekleyen ilk e-imza uygulamasıdır.
- 2) Türkiye'de yaşama geçirilmiş, en geniş kapsamlı (personel, şirketler ve vatandaşlar) ve büyük ölçekli (yüksek kullanıcı sayısı) e-imza uygulamasıdır.
- 3) Tübitak tarafından denetimden geçmiş ve onaylanmış olan ilk kamu projesi özelliğini taşımaktadır.
- 4) E-İmza ile vekalet verme uygulaması yapılan ilk projedir.

VI. SONUÇ

T.C.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı e-imza projesi , e-imza projelerinin tabiatından kaynaklanan karmaşıklık ve uyum problemlerine rağmen başarıyla uygulamaya girmiş ve aktif olarak kullanılmaya devam etmektedir. Kullanıcılarda e-imza teknolojisi ve stratejik değeri hakkında farkındalık yaratmış olmak, projenin başarıya ulaşmasında önemli etkenlerden biri olmuştur. Diğer bir etken ise, kullanılacak api, e-imza formatı gibi kritik teknolojik kararlarının isabetli bir şekilde yapılmış olmasıdır. Projede kullanılan farklı api ve ürünler arasında uyum sağlamak amacıyla yoğun bir çaba sarfedilmiş ve bu konu projenin daha erken bir sürede bitmesini engellemiştir.

Projenin tasarım aşamasında tartışılmış konulardan biri de, kağıt üzerinde gerçekleşen ıslak imza hiyerarşisinin korunmasının, e-imza teknolojisinin kullanımı açısından ne derece doğru bir yaklaşım olacağı idi. Bu noktada ilgili yönetmelikler ve bürokratik yapı gereği, kağıt ortam hiyerarşisi aynen muhafaza edilmek zorunda kalınmış olmakla beraber, bunun doğru bir yaklaşım olup olmadığı netlik kazanmamıştır. Zira e-imza teknolojisinin bürokratik yapıda da bir zihniyet devrimi ile beraber uygulamaya girmesi daha etkin bir bürokratik işleyiş kazandırması açısından savunulabilir.

Kaynaklar :

[1] <https://e-imza.sanayi.gov.tr/webedit/klavuz.pdf> - T.C.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı E-imzalı İşlemler Kılavuzu

[2]

<http://www.sanayi.gov.tr/webedit/gozlem.aspx?sayfaNo=3476>

- T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlık'ı Basın Bülteni